

Д Е Н Ъ

НАУЧНО-ПОЛИТИЧЕСКО СПИСАНЬЕ.

ИЗЛАЗЯ ВСЪКИ ПОНДЪЛНИКЪ.

Подписванията за ДЕНЬ биватъ годишни и те са предплащатъ. Тѣ заплащатъ при влизаньето на вѣстникъ. Годишнината за на всѣхъ е 1 левъ. Трѣмѣсечната 30 гро. Полугодишната 50 гро. За вѣстникъ отъ Държавата, единъ левъ. За вѣстникъ отъ частна фирма, два лева. За отговорни за стойността на вѣстникъ, за който сѣ тѣ поръчале. За вѣстникъ и за други частни подписвания, те са плаща по 3 гр. на реда.

Писма, статии, дописки и всичко що се отнася до уредничеството и до управлението на ДЕНЬ, те са испраща на право до Ступанина на Списаньето: П. И. Карапетрова, въ Париградѣ на Азиятск. Училищна, никакъ не се приематъ. — Испращанитѣ за обнародване писма или други рѣкописи, били тѣ обнародвани или не, не са връщатъ назадъ.

НАШЕТО СТОЕНЬЕ.

III

Рѣшаваньето на Въпроса.

«Тиранията на мълченьето не е трайна; каквото било и да прекрива събитията, стенанията на праведния са проеиватъ презъ чимента (хоросанъ), дору и презъ чимента на една дълбока гробница». Това сѣ думи на единъ великъ и чутенъ поетъ на Албиона, това сѣ думи на безсмъртния Шейкспира.

Тиранията на мълчаньето не е трайна. Не можаше да бѣде трайно мълчаньето на подтиснатия подъ фенерското иго български народъ. И когато стенанията на праведнитѣ са проеивхъ презъ чимента на дълбоката гробница дѣто бѣ турнатъ нашия народъ; когато гласа на цѣль български народъ възтѣзе до високото на престола на Султана, тогава тиранията на грѣцкия деспотъ би поразена, праведнитѣ искания на Българина припознати, тогава единъ височайши царски хатъ дойде да прогласи тържественно възстановяването на Българската независима иерархия.

Какъвъ тържественъ день! какъвъ всенароденъ празникъ бѣше тоя день, който послѣдва възхитителната вѣстъ за издаването на височайшия султановъ актъ! Тамъ отъ брѣговетѣ на Бѣлия Дунавъ, дору до талазитѣ на Бѣло Море; на Истокъ отъ крайбрѣжията на Евксинския-Поитъ дору до Ядранско Море са разтѣгнхъ славословията на седмомиллионния български народъ, славословия за дългоденствие на Падинаха, който най-подиръ удовлетвори законнитѣ ни искания.

Въ това време поразения трупъ на фенерския властелинъ поваленъ беряше душа и въ агонитѣ си, мжчаше са да сбере послѣднитѣ си сили за изпълняване на своитѣ за-

душежни замисли. Припомни си той годината 1860, когато предъ очитѣ му на Фенеръ въ бѣдния оня храмъ на Св. Стефана прие първия ударъ отъ възстанжлия противъ му Българинъ, който изхвърли името му и почнѣ вече да го не поменува на божественна служба, както отъ по-напрѣдъ. Погледнѣ той новата 1870 г. (февр. 28) когато правителствения фирманъ припознаваше отдѣлянето на нашата Българска Черкова отъ Грѣцката и удиви са той на силата и снажността, която е тайлъ въ себе си умаломощения български народъ. И пакъ не са обезсърди фанариотското духовенство отъ тая голѣма побѣда що му нанесе младото българско поколение. То възстанж и съ всевъзможни багажи отъ средства приготи са да задържи въ своитѣ нектѣ ония наши еднокрѣвни братя, които фирмана не обемаше именно, но които можахъ да са радуватъ на общото тържество споредъ 10-я членъ отъ тоя фирманъ. Тогава южнитѣ страни на Държавата, дѣто имаше българско население, бихъ покрити отъ всѣкакви пропаганди и прозелити на фанариотското ученье, на които всѣки противникъ би наказанъ и изложенъ на всѣкакви гонения и мжки.

Единадесетѣ точки отъ царския фирманъ, върху който е основана Българската Екзархия, не можихъ да са положитъ изведнѣжъ въ дѣйствию, именно поради това защото тогавашния грѣцки патриархъ г-нъ Григорий, който во време на познатитѣ два проекта, бѣше даже далъ свой собственъ проектъ за рѣшаваньето на нашето питанье, и върху който проектъ бѣше основана по-голѣмата частъ на фермана, тоя патриархъ, казувами, отхвърли съвършенно оня велики актъ, що припознаваше подновяването на българската ни иерархия.

Като отъ една стърна стоеше глупавото и инадско опиранье на Икуменическата Черкова да припознае рѣшението на въпроса, а отъ друга — грамадната необходимостъ да са наредимъ и ний черковно и да започнемъ вече новия си духовенъ животъ, свика са особитѣ народенъ съборъ отъ представители изъ всичко Българско. Събора на народнитѣ представители изработи устава, по който щѣше да са управлява Българската Черкова.

Тоя уставъ, — изражение на народната воля и на народнитѣ желанія — са поднесе йоще тогава за одобряване на Царското Правителството. Поради промѣняванията на министритѣ или по други причини, прегледването и потвърдването на устава са отлага отъ день на други. Въ надѣжда сми обаче, че въ днешното везирствуване на просвѣтения садразаминъ Ессадъ паша тоя уставъ ще са потвърди и така ще са тури край на не малко башибозушки работи, които са вършатъ отъ нашето духовенство и отъ други владишки хора.

Но нека са повърнемъ малко по назадъ. Фермана предписваше избираньето на единъ ЕКЗАРХЪ, духовенъ началникъ на Българската Екзархия. Годишната 1872 въ най-хубавото си време, тогава когато природата общава най-голѣми надѣжди на смъртнитѣ, привѣтствува шумно Първия Български Екзархъ. Сполучено или несполучено, то е друго питанье, а Видинския митрополитъ прие въ рѣдѣтѣ си жезъла на новосъставената Българска Иерархия въ срѣдъ оглушителнитѣ овации на много милиони възхитени души!

Четвърта година е отъ тогава, четвърта година е, и ний ако прегледами работитѣ, които обема тоя периодъ, не щемъ останж твърдѣ задоволни отъ изработенното. Това

изработенно не е отъ естество да ни увѣри, че са е изпълнило всичко, което можаше да са извърши. Много сж причинитѣ, които не сж позволили на новоустроенната наша Екзархия да поработи въ своя кръгъ за изпълняне на своитѣ послания, но *главната и най-важната отъ тия причини е опърничавостта на Икуменическата Патриархия да припознае фермана*. И наистина не сж мина много време подиръ избирањето на Българския Екзархъ г-нъ *Фенеръ* би поканенъ нѣколко пѣти да припознае, споредъ фирмана, избрания български екзархъ. Това не би. И когато тържественно прогласения Българския Екзархъ са припозна съ особитѣ бератъ отъ правителството на Султана, тогава са събра въ Цариградъ на 1872 г. (мѣс. Септември) Съборъ ужъ вселенски, а той бѣше само цариградски и фанариотски, който съборъ издаде прочутия *оросъ* (рѣшение) чрезъ който Българската Екзархия са прогласяваше наедно, съ всички Българи, за *схизматическа*.

Схизма въ срѣдъ цѣлия XIX-я вѣкъ са прогласяваше отъ стѣрна на Икуменическата Патриархия! И тая схизма имаше за основанье *филетизма, племенността*! Българитѣ бѣхъ съгрѣшили нѣ предъ Бога, а предъ Великата Черкова, защото като са отдѣлихъ отъ нея и искахъ да иматъ свои владици, свои духовни началства, ония изобилни рѣки отъ приходи, които течахъ въ грѣцката патриархия са прѣсичахъ. Но тая същественна причина не можаше да са каже и новата дума *филетизмъ* са искова като великъ грѣхъ на Българитѣ та са метна на тѣхния гърбъ.

Схизмата не са припозна отъ разумномислящето православно духовенство, както не са прие и отъ свѣстѣта на всички Българи. И въпрѣки разглаголствията на едни и на други, тя като нема никакъвъ *резон-д'етр*, остава за смѣтка на ония, които са я създали. Нека прочее я дигнатъ отъ срѣдъ както сж я донесли!

ЗА ХОЛЕРАТА.

Всѣкога човѣкъ исплаща съ днитѣ си погрѣшкитѣ на своето невѣжество.

Това разумно животно е надарено отъ естеството съ дарби нуждни за научно разбиране на свѣтскитѣ явявания, които му са представятъ презъ всичкото време на живота му. При това, на мѣсто да са предава на това толкова

важно изучаванье, човѣкъ търси да схване корена на различнитѣ нѣща, които съществуватъ въ свѣта, съ други думи той остава държавата на сжщността за да достигне до първата причина. Така, човѣческиятъ разумъ преди да знае защо и какъ съществува едно растение, труд са за да научи кой е създателя му.

Въобразете си едно лице, което са намѣрва за първи пѣтъ въ една голѣма работница предъ една машина, която прави всѣкакви нѣща. Е добръ, какво бихте казали за това лице ако, намѣсто да са мжчи да разбере тайната, която движи машината и да изучи подробно всичкитѣ ѣ части, то пожелае да узнае изнамавача ѣ.

Ето-на върното положение на човѣка когато дойде на тоя свѣтъ. И наистина, отъ започването на свѣта и до днесъ ний са мжчимъ да научимъ отъ кои ржцѣ е излѣзла нашата планета и защо сме турени на нея.

Тия отвлѣчени размисления ни сж направили да изгубимъ отъ очи сжщността. За да намѣримъ единъ непознатъ свѣтъ, ний презрѣхъ изучаването на нуждитѣ за животъ нѣща и сжщества; съ една дума ний сме живѣли въ отвлечения свѣтъ.

Въ време на живота са представятъ твърдѣ често на очитѣ ни явявания, които ний разгледвами като тайни непроницаеми. Прочее, мисълта за каква да било тайна въ тоя видимъ свѣтъ е едно просто заблуждение.

Да вървами въ тайнитѣ когато физическитѣ явявания ставатъ съ една математическа точностъ, ще са каже да отричамъ правѣта на разума.

Тукъ на земята тайна не може да сжществува за оногова, който са труди да проникне въ нѣщата.

Разнитѣ явявания, на които произвождането са не измѣнява, са развиватъ въ времето и пространството предъ очитѣ на невѣжата безъ да може той да ги разбере.

Такова като е умственното положение почти на всичкитѣ минали и сегашни поколения, то отъ това слѣдва, че размисленията за питания, тѣсно свързани о съществуванетоъ ни, не са основани върху научни мисли способни за да извадятъ на явѣ една неопровергаема тайна безъ да посрѣщнатъ важни препятствия.

Това като е така, нека не са чудимъ ако, при честитѣ явявания на холерата въ двѣ полукълба и при постоянното ѣ пребиваванье въ Индия, ний не сме сполучили да изучимъ свойствата и натурата на тоя бичъ, повече отъ колкото и въ първитѣ времена, въ които тя са е поевила въ Европа.

Истинна е че списанията писани върху тоя азиатски бичъ сж достаточни за да изпълнятъ най-голѣмата библиотека, но венчки тия книги казватъ много безъ да определятъ нѣщо, и, при всичко че прилъпчивото свойство на холерата е било предметъ за много потвърждавания, всичкитѣ лѣкари не сж на едно мнѣние.

Безъ да са впусками въ размисления които нема да преобърнатъ никого, ний ще потвърдимъ едно здраво дѣйствие, че зародиша на холерата е единъ органически елементъ надаренъ съ животъ и съ движение и поради това, способенъ да са породи и умножи въ всѣко мѣсто, стига само обстоятелствата да му бждатъ благоприятни.

Което ще каже, холерата като е едно органическо живо и твърдѣ дребно начало, то са промжква въ венчкитѣ сжщества, които съставятъ вселенната. Отъ тукъ са тѣлжува каприциозното ходене на тая болестъ на вврѣдѣ дѣто тя са появи. Тя е причинила опустошавания въ всичкитѣ широчини, въ всичкитѣ височини надъ морската повърхнина, по горитѣ, по поленитѣ, по долинитѣ, въ венчкитѣ времена, въ венчкитѣ мѣста. Отъ тия неотрицаеми и неопровергаеми дѣла трѣбва да заключимъ, че човѣкъ е главния распространителенъ дѣецъ на холерата и че нѣщата, ако и да иматъ една второстепенна важностъ, играятъ тоже на бича. — Да разгледаме сега въ какви условия трѣбва да са намѣри едно кое-да е мѣсто за да може холерата да са поеви тамъ.

Споредъ важни изучавания и опити, на които слѣдствията не можатъ да бждатъ предмети на сумнѣние за никого, физическата наука е достигнала да докаже нѣкои математически истини като на-примѣръ съществуванетоъ на сжщества съвършенно малки. Органическата химия и микроскопа сж направили относително до това чудесни открития.

Пастьоръ, Спаланцано и много други сж потвърдили че *микрофититѣ* и *микрзоеритѣ* (дребни животинки-растения) можатъ да останатъ въ продължение на много години, въ състояние на скрипенъ животъ (*vie latente*), и само ако ги турятъ въ нѣкои добри условия тѣ са съживяватъ и са движатъ.

Това дѣло е важно и ний призоваваме върху му вниманьето на нашитѣ читатели, защото то съставя основата на размислението ни.

Намѣрватъ са въ естеството сжщества твърдѣ малки, които притежаватъ една съвършенна физическа направа, и които, за да покажатъ белтъ отъ животъ, са нуждаятъ отъ нѣкои условия като отъ влага и топлина, нѣщо което са разбира твърдѣ ясно отъ опититѣ направени много пѣти отъ Спаланцано.

И дѣйствително, слѣдъ като изсуши връзъ едно листо отъ хартия нѣкои сжщества принадлежащи на разни фамилии *микрофити* и *микрзоери*, и следъ като потвърди чрезъ средството на микроскопа, че тия мѣнинки животни сж съвършенно лишени отъ движение въ продължение на цѣли години, знаменития тоя физикъ ги съживяваше, подиръ една толкова дѣлга смъртъ, съ средството на влагата.

Това дѣло съставя само-по-себе една наука, понеже тя съдържа единъ идеалъ, изворъ на многочисленъ редъ истини.

Трудовѣтъ на ученитѣ за мигновенитѣ раждания (*generations spontanées*), показватъ твърдѣ здраво че първоначалнитѣ организми извършватъ едно химическо дѣйствие върху нѣщата въ които тѣ са раждатъ, растятъ и са размножаватъ, освѣнъ дѣйствието извършвано отъ обыкновенното употребяване на живота. Така, тия *микрофити* и *микрзоери* иматъ едно двойно влияние надъ веществото: *атомическото* разтурване което тѣ причиняватъ като му отнематъ съставнитѣ за храна частици и химически промѣнения, които тѣ усѣматъ въ първото съставяне на тия сжщества. Прочее тѣ притѣ-

жаватъ едно двойно различително дѣйствие отъ най-дѣйствителнитѣ.

Тия нѣща, ясни за всичкия свѣтъ, даватъ твърдѣ точно понятие за ролята, която играятъ *микрзоеритѣ* въ епидемитѣ. Ако, намѣсто да издирвахми до днесъ нехватливитѣ и фантазмагорически дѣйци за да си истълкуваме болеститѣ, които нападатъ човѣческия родъ, ний са бихми постарали да изнамеримъ причинитѣ имъ, навѣрно ний щѣхми да са намѣримъ предъ крайно мѣнчики животини и щѣхми да бждемъ принудени да припознаемъ въ тѣхъ непосредственния принципъ на всичкиятѣ популярни болести.

При това трѣбва да исповѣдаме, че *микрзоеритѣ* наука е направила въ днешно време голѣми успѣхи; по-голѣмата частъ на болѣститѣ на кожата и на кръвнитѣ болѣсти, са разгледани като слѣдствие на микроскопически сжщества. Прочее трѣбва да са надѣваме, че въ едно по-малко или по-много далечно бждеще, ний ще можемъ да докажемъ съ неотрицаеми дѣла че болестотворнитѣ дѣйци сж надарени всички съ животъ и мърданье. Сега да разгледаме проводницитѣ, чрезъ които тия елементи са промѣкватъ въ организма ни. (Слѣдва).

ЗА РАСТЕНИЯТА И ТѢХНОТО ХРАНЕНЬЕ.

Растенията нематъ това самоволно, отъ само-себе и когато поискатъ движенье, както животнитѣ; и въ храненьето си растенията така сжщо са различаватъ отъ животнитѣ. Но поради това тѣ не губятъ свойството да са сравняватъ съ живѣянето на животнитѣ: растенията, като са развиятъ отъ сѣмето, излизатъ на свѣтъ, послѣ растѣтъ, зрѣятъ, даватъ плодъ, найпослѣ умиратъ, т. е. изгниватъ. Споредъ общитѣ и основнитѣ чѣрти на растенията може да са каже, че и тѣхната сждба е сжщата, каквато е сждбата на човѣка и животнитѣ, заради това и растенията сж относятъ къмъ числото на живитѣ, органически предмѣти.

По-голѣмата частъ отъ растенията сж закрѣпени чрезъ коренитѣ си о горнята частъ на земята постоянно на едно мѣсто, сирѣчь тѣ растѣтъ на почвата. Но има и такива растения — *чуждедедни* т. е. *растителнитѣ паразити*, — които пушатъ коренитѣ си въ други растения и растѣтъ въ тѣхъ; има най-послѣ и такива растения на които коренитѣ сж распространени въ водата, а самитѣ растения отъ това сѣдятъ на повърхността ѝ.

Корена освѣнъ що служи на растението като ерѣдство за подкрѣпянье, има обаче у него и друго йоще сжщественно значенье: чрезъ тоя органъ растението приема отъ земята тия вещества, които сж необходимо нуждни за неговото храненье. Листата и въобще зеленитѣ части служатъ на растението за тая сжща цѣль. Много растения, почти исключително приематъ храненьето си отъ въздуха чрезъ тия органи.

Растенията можатъ да приематъ хранителнитѣ за тѣхъ начала тогава само, когато земята е въ жидко водно състояние. Ако ли въ противенъ случай земята са лишаватъ отъ потребното количество жидкостъ или влажностъ, тогава

растенията захвататъ да вѣхнатъ, а може би и съвършено да изсѣхнатъ. Дърветата могатъ да утраятъ на сушата повече, отъ колкото трѣвитѣ: това става отъ това, че коренитѣ на дърветѣ сж распространени на дълбоко въ земята, а въ дълбочината влагата неможе така лесно да са испари, както на повърхността.

Въ всѣка добра, и згодна да вѣди растения земя, намѣрватъ са два рода хранителни за растенията вещества. Едни отъ минералното свойство (така нареченитѣ *соли*), а други отъ растително. Първитѣ са намѣрватъ въ земята повече. Тѣ сж тия вещества, които, послѣ отъ какъ са изгорѣ дървото, ставатъ на пепель. послѣднитѣ *присохлати* — разлаганьето и изгниваньето на растителнитѣ и животини частици. Тѣ сж по-малко въ сравнение съ първитѣ, а въ пепельта, слѣдъ изгоряваньето на дървото, тия частици съвършено изчезватъ. Тия вещества, като изгниятъ, добавятъ на растенията въ видъ на газъ найхранителнитѣ начала, които растенията извличатъ отъ въздуха съ помощта на листата. Двага тия рода вещества, и минерални и растителни, негорливи и горливи, сж необходимо нуждни за храненьето на растенията, заради това тѣ са наричатъ основни хранителни начала на растенията.

Отъ тука по разсѣждане (а добрия земеделецъ знае това и по опитъ) само по себе е явно, че ако и да могатъ и да са разрушаватъ растенията въ корена, земята обаче отъ това никакъ не губи хранителнитѣ си начала а, напротивъ, тя става по-плодородна и по-тлѣста: растенията като са съединяватъ съ нея, не само че ѝ връщатъ вѣнчко шото сж извлѣкли изъ нея, но добавятъ ѝ дори и вѣнчко това, което въ време на живота си сж получили отъ въздуха чрезъ листата. И наопаки: всѣкога, когато са бере отъ полето сѣно, рѣжь, барбой (картофель) или каквото и да било друго произведение, земята зема да става все повече и повече *бѣдна*, затова човѣкъ е длъженъ така или инѣкъ да върне земеното, ако иска да са ползува отъ нейната дѣятелностъ. т. е. длъженъ е да ѝх *патори*.

Растението като извлича отъ земята и растителни и минерални хранителни начала, то очевидно е, че и тореньето трѣбва да бжде и растително и минерално. — Смѣта (тора) на различни животни, особено птичия (гуано) и човѣчески сж най-сгодни за тая цѣль, за това защото тѣ съдържаватъ въ състава си всички сжщественно потребни за растенията хранителни начала. Въ други случаи благотворителното дѣйствие на тоя торъ може йоще повече да са увеличи, ако му са припури и пепель, мергель (смѣсь отъ глина и варъ), тебиширь, гипсъ, кости, различни соли и други като тѣхъ. Ако земята е богата отъ къмъ растителнитѣ си хранителни начала, то тя може да са тори нѣкога само съ минерални вещества; но неумѣреното или токо речи дългото употребяване само на минерални или само на растителни вещества, немогатъ да достигнатъ до ожиданната цѣль. Ползата отъ минералнитѣ вещества за растенията са несъдържава само въ това, защото тѣ, като и растителнитѣ,

чрезъ корена произхождатъ въ самитѣ растения, но йоще и въ това, шото тѣ като са намѣрватъ въ земята ускоряватъ съвършенното изгниване на недоизгнилитѣ йоще растителни начала. Това може да са каже на пр. за пепельта и тебиширя.

На нѣкои са види чудно, защо да са пренасятъ на полето такива вещества, които макаръ и да сж необходими за храненьето на растенията, на пр. пѣськъ, глина и др. т. когато и безъ това пренасянье тѣ са намѣрватъ много въ земята. — На това, ний ще имъ забѣлжимъ, първо, че тия вещества не сж толкова много, колкото са показва отъ първъ погледъ; второ, тѣ са да бждатъ *присохлати* отъ растенията, трѣбва извѣстно опредѣлено време, извѣстно влиянье на въздуха и водата, които би ги направили сгодни за това приеманье. Въ кое са състои ползата на ораньето и другитѣ земеделчески работи надъ земята? Въ това, дѣто веществата, които са намѣрватъ дълбоко въ земята, искаратъ са на повърхността ѝ, и тука при дѣйствието на въздуха и влагата, преработватъ са така, шото ставатъ послѣ способни да служатъ за храненье на растенията. Веществата, които лѣжаха напрѣдъ въ такава дълбочина, отъ дѣто растенията не можаха да са ползуватъ отъ тѣхъ, сега излизатъ на явѣ, отъ горѣ, и тогава земеработницитѣ казватъ: *земята е изорана*. (Слѣдва).

НѢКОЛКО МИСЛИ И РАЗСѢЖДАНІЯ.

1. Труда е като едно пристанище дѣто всѣкой може да търси убѣжище; скитника, страдающия, сиромаша, онеправдания изгнаникъ, — всѣкой може да простре обятията си къмъ труда и да намѣри въ него пълно утѣшение.

2. Можемъ да раздѣлимъ обществото на двѣ секти или по-добрь на двѣ касти, съвсѣмъ различни една отъ друга: притесненитѣ и притеснителитѣ.

3. Полвината отъ човѣчеството живѣе отъ гърба на другата полвина.

4. Бжди господаръ на страститѣ си, слуга на свѣстѣта си; ти може много да пострадашъ, ще са видишъ похулентъ, възможно е даже живота си да изгубишъ; но върху гробѣти всѣкой поствителъ ще прочете тия речи: «Тукъ почива мжжъ честенъ и гражданинъ добродѣтеленъ.»

5. Хладнокръвния е самия изъ между човѣцитѣ който, като са счита за щастливъ, не е такъвъ освѣнъ повърхностно. —

6. Не стига само да даваме праздни свѣти; почтенната обхода, добрия примѣръ, доблестното състраданье иматъ по-голѣма сила и повече влиянье върху човѣческиятъ умъ. Съ всѣмъ тѣмъ, благосклонността, тая майка на добритѣ чувства, благосклонността е най-достѣпната и най-рѣдката изъ между добродѣтелитѣ. Като видишъ едного слѣпца, не му казвай да са варди отъ каманачитѣ, които сж ерѣщу него, но му покажи пѣтя, по който трѣбва да върви за да ги избѣгне.

7. Да мрази човѣкъ подобнитѣ си, обществото, то е една лудостъ; да обича всѣкого, даже и непочтенния, да пригрѣща когото сръщне, да нарича безразлич-

но евой другъ всѣкого, — и то е една слабостъ. Нека отбѣгваме крайноститѣ въ общественнитѣ сношения.

8. Человѣкъ безъ опитностъ, человекъ, който никога не е страдалъ, е достоеенъ за оплакване: той не познава, не може да бѣде предпазливъ, не може да са грижи за бѣдѣнето си, не може да избѣгва прижикитѣ на щастieto, не може да предвижда бѣдѣщи страдания, наконѣцъ, и отъ тая стѣрна е найвече за съжаляване, не слуша съвѣтитѣ на старостта, думитѣ на оня, който е теглилъ. — Има дѣца, които като имъ кажемъ: «Не пипай огъня, ще са изгорятъ», — не та слушатъ, изгарятъ си рѣката, и послѣ не са нито доближаватъ

кажешъ ежщото, слушатъ та, и, безъ да иматъ опитностъ, отбѣгватъ нещастieto. При всичко това опитността, колкото скѣпо и да е спечелена тя, е, въ пѣтя на бѣдѣнето, по сигуренъ водителъ отъ всѣкакви съвѣти: съвѣтитѣ ни тежѣтъ, и неможѣтъ да са вкоренѣтъ дълбоко въ нашитѣ сѣрца, единствено за това че ний като не сме никога паднали въ пропастьта отъ която тия съвѣти искатъ да ни отклонѣтъ, не можемъ да ги уцѣнимъ както трѣбва. Евреина когато ще пригърне търговското поприще, излага са самоволно на една загуба, споредъ състоянieto си, за да си състави едно понятие за погълтитѣ щети които, за напѣдъ, могли би да го ополетѣтъ, ако той не бѣде всегда предпазливъ и предостороженъ. Спасителния споменъ на тая предизвикана първа вреда го води всегда въ земање-даванетоъ му, така както, едно време, огненния облакъ водеше праотцитѣ му прѣзъ Червеното Море.

9. Таланта са придобива съ трудъ, съ денонощни бденія и занимания, съ неуморима ревностъ. Генія е подарокъ небесенъ, той не са придобива нито съ трудъ нито съ ревностъ. Генія може на всичко да поевгне, за него нема законъ и граници, времето и пространството сѣ неговъ, вселенната е за него една градина, въ която той всичко може да сѣе и да жене. Таланта е тоже поучителенъ, но опасенъ отъ много тѣсни предѣли; всичко е непроходимо за него вънъ отъ кръга на жизненитѣ му сили. Всегда и въ всичко таланта са мѣчи да подражава генія, и е неговата сѣнка. Генія е сѣнцето, таланта луната.

10. По-добъръ да имашъ да са боритъ съ единъ вѣлкъ острожбѣ но ентъ, отколкото съ другъ единъ, гладенъ и сѣ прибити жѣби, сирѣчь, по-добъръ е да имашъ работа съ единъ могущественъ но почтенъ врагъ, отъ колкото съ единъ безсиленъ но безчестивъ съперникъ.

11. Ний потреперваме предъ идеята на безкрайностъ и вѣчностъ, не защото тя ни ужасява и защото е пълна съ потайности, които неможемъ да проникнемъ, но защото ни припомва изведнѣжъ нашата слабостъ, ничтожността на нашия животъ.

12. Сладострастieto е най-еладката отрова на свѣта.

13. Най опасния отъ человекитѣ е тоя, който не е вѣч въ състояние да различи доброто отъ злото, порока отъ добродѣтеля.

14. Страститѣ сѣ буритѣ на живота, и сѣрцѣ тѣхъ нема освѣтъ едно пристанище: религията.

15. Нечестивия е най голѣмия неприятели на истината.

16. Работливия човѣкъ е всѣкого тиранинъ спрямо подчиненитѣ нему.

17. Гладния, прислѣдвания, онеправдания человекъ неможе да остане нравственно съхраненъ, не може да опазн, въ всичката имъ цѣлота, душевнитѣ си сили, освѣтъ ако е снабденъ съ единъ извънреденъ инстинктъ къмъ доброто, който го рѣководи волею-неволею.

(Слѣдва).

НОВИ КНИГИ.

Образованието на человеческия подл отъ женитѣ или По възпитанието на женитѣ отъ Еме Мартина. — Г-нъ А. П. Шоповъ е издалъ печатно обявление че е превелъ тая книга, която мѣрка йоще да издаде. Често пѣти въ нашата книжнина са поевяватъ такива нравственно-поучителни и догматически написани книги, каквато е книгата на Еме Мартина. По своето значенъе, по цѣльта която са мѣчи да постигне, по стремления която са проевяватъ во всѣка редушка на тая поучителна книга, труда на Еме Мартина заслужава да са преведе на български. Като еравнимъ съ многото книги които сѣ наводили нашата книжнина, книги, отъ рода Жертви Авраамови, Плачове Рахилини, Меропини, Драндавели и други, това списанъе за превеждането на което са е заловилъ младия Шоповъ, ний сме длѣжни да кажемъ, че труда му не е токо така суетенъ. Нѣщо повече, той заслужава едно насърчанъе.

Нека прибрѣзамъ обаче да приложимъ и това, че совѣта да са *анимаса въ избора на всѣка книга*, повече е потребенъ и на преводача на *По възпитанието на двоекитѣ*. Като такъвъ, който са намѣрва въ едно поприще, дѣто не сѣществува никаква формалностъ на класицизмъ; като такъвъ за когото двѣ положителни истини струватъ повече отъ милардитѣ безмислени фрази и пусти изговори; като такъвъ най-подиръ, който знае твърдѣ хубаво, че всички сухи поучения и наставления нематъ никаква стойностъ предъ здравия разумъ, той трѣбваше да съгледа че не *По възпитанието на женитѣ* е необходимо да употреби прѣснитѣ си млади сили.

Толкова други книги, една отъ друга по-полезни, додѣ чакатъ своитѣ преводачи на български, г-нъ Шоповъ са допипва до първата книга *По възпитанието*, която му е паднѣла на рѣжка: това ний не знаемъ какъ да си истѣлкуваме. Не знаемъ тоже до колко е позволено да оставя нѣкой ония предмѣти, които сѣ отъ негово отбиране, отъ негова частъ, и да са впуска въ *мждрувания* върху предмети, въ които не може да бѣде вънъ до колкото трѣбва. Човѣкъ са смайва като погледне отъ тая стѣрна на нашата книжнина. И наистина, що ще съгледами ний? Доктори на медицината занимаватъ са съ избродването и поправанъето на езика. Доктори на правото предали сѣ върху изслѣдвания на вѣтроветѣ и морекитѣ течения. Доктори на теологията проповѣдватъ по природнитѣ науки; и най-подиръ тия, които нематъ хаберъ отъ нищо или които сѣ са пообращѣнили, както казватъ, отъ-самъ

отъ-тамъ съ по нѣщичко, сѣ станѣли и поети, и драматнети, и историци, и философи и вѣщико.

Но за това ний смѣтаме да поговоримъ други пѣтъ, а за сега това е доволно. Бѣлѣжкитѣ, които са въсползувахми да направимъ по поводъ на г-нъ Шоповата книжка, не сѣ бѣлѣжки отпирани само и само къмъ него. Това сме длѣжни да обадимъ преди да свършимъ. Тѣ са отнасятъ до вѣнчкни онии млади и стари списувачи, които иматъ добрата охота да са трудятъ и да работятъ за обогатяванъето на книжнината ни.

ПЪТЪ ДУНАВА.

(елегия).

Пѣкъ тозъ Дунавъ все тече, тече! —
Денемъ, нощемъ, зимѣ, лѣтъ,
Каленъ, мѣстенъ, тихъ и мѣлчеливъ, —
Както й текълъ съ вѣковетѣ!

* * *

Да го гледамъ ми вѣчь омръзна
И сѣрдцето ми недава,
Че щомъ го погледнѣхъ все една
Тѣжна мисълъ м'обладава: —

* * *

Че на Дунава тихъ, мѣлчеливъ
Каквото си текѣтъ водитѣ,
Ахъ, текѣтъ, летятъ и мойтѣ дни,
И ми вѣхнѣтъ младинитѣ! —

* * *

Вѣхнѣтъ, чезнѣтъ мойтѣ майски дни,
А отъ суммата скроеми
Съсъ восторгъ мой планове не сѣ
Нито два осѣществени!

* * *

Моя драгъ родъ още тѣбе въ яракъ,
На сиромашество е изложентъ;
Още е безчувственъ наша свѣтъ,
Недовѣрчивъ, лицемѣренъ!

* * *

Любихъ пламенно тѣй, както е
Вѣчь възможно въ младинитѣ; —
Но днесъ азъ на любовта си вѣчь
Плачѣхъ на развалинитѣ!

* * *

Съ непостигнати желанія,
Изиграхъ въ надѣждитѣ си,
Гледамъ вѣчь къмъ бѣдѣнето съ страхъ,
И жалъ носѣ въвъ сѣрдцето си!

Руссе, Октом. 1874.

И. Даневъ.

ВЪТРЪШНИ НОВИНИ.

Цариградъ, 5 Юлия, 1875.

Когато въ преминалия си брой говорихми, ако и повѣрхностно, по питанъето за Екзархийското Сѣдалище, тогава ний казахми че не щемъ да разгледамъ кой е бутнѣлъ и защо е бутнѣлъ наерѣдъ това питанъе. Ний приложихми йоще и това, че сме задѣлжени по неканъето на много наши приятели и читатели да обадимъ, по начало, какво е нашето мнѣние за резиденцията на Българската Екзархия. Исканъето на нашитѣ приятели и читатели като бѣше умѣстно и еправедливо, ний не можахми да не побързамъ да го удовлетворимъ. И наистина, по-старитѣ наши събратия йоще тогава когато питанъето за екзархийското сѣдалище бѣше въ своето най-жарко разгледанъе, сирѣчь преди четири години искаха какъ е мнѣнето имъ и какви сѣ причинитѣ на които тѣ основаватъ това свое мнѣние.

Днешния *Напрѣдѣкъ* въ своя първообразъ, сирѣчь когато носеше името *Право*, поддѣржа доволно сполучливо идея-

та, че съдалицето на Българската Екзархия тръбва да бъде вънка. Противното мнѣние са поддържатъ тогава отъ *Македония*, които намѣри единъ какъвто годъ сподѣлителъ на мнѣнието си въ тогавашната *Турция*. Това като е така, като при това земемъ предъ видъ че питаньето за съдалицето на Екзархията е дневно питанье въ столицата, то излазя твърдѣ умѣстно онова, което ний поменахми въ *Денъ* миналата седмица.

Да ли *Напрѣдъкъ* ще остане върненъ на една начала, които така открито пропозирва и така мъжки бравни на времето, ний не можемъ да знаемъ. Жално ни е обаче и не можемъ да скриемъ своята скръбъ, дѣто нѣ единъ път и нѣ дваждѣ съгледвами нѣкои отчигарявания въ разиваньето на идеитъ и началата, на които служи тоя органъ. Напримѣръ, преди два-три мѣсеца ний съгледвахми едно доволно странно отчигаряване отъ правия пътъ изъ който отиваше *Напрѣдъкъ*; отъ безпристрастенъ оцѣнителъ на Екзархията, какъвто го имахми и смятрахми, ний го погледнахми че става безусловенъ нѣкакъвъ си нейнъ защитникъ. Това бѣ възбудило не малко и нашето негодование, това ни дору направи да са съмнѣваме въ чистосъвестността, въ искреността и въ безинтересността на *Напрѣдковитѣ* съчинители, и ний бѣхми вече на пътъ да извиками, когато изневиждѣлица *Напрѣдъкъ* въ предпоследния си брой ни вѣстява че са завръща въ първия си и правъ пътъ. Като честитимъ и сърадвами събрата си за това му поправяне и завръщанье, ний ще му пожелаемъ за напредъ по-умно постоянство върху началата, които управляватъ листа му.

* *

Прочее да ли *Напрѣдъкъ* тоя пътъ ще поддържи или нѣ едновременно свое мнѣние, това не е питаньето. Ний изпълнихми своята длъжностъ; ний обадихми какво е по начало нашето мнѣние за Екзархийското съдалице; ний открито и безъ никаква забикалка изрекохми: *Резиденцията сирѣчь съдалицето на Екзархията и на Управляющето Тѣло тръбва да бъде въ срѣдъ народа сирѣчь въ Българско нѣкадѣ*.

Но подиръ това наше изказване слѣдва питаньето: тръбва ли днесъ за днесъ да рѣшимъ и да пренесемъ съдалицето си вънка? За да отговоримъ на това питанье ний тръбва да исповѣдами по-напредъ че ония, които сж разбудили това питанье, днесъ за днесъ, които настояватъ за развързваньето му въ полза на мнѣнието, че съдалицето тръбва да бъде на вънъ изъ Цариградъ, гледатъ на това като на едно средство, като на една стъпка за приближаванье къмъ спогажданьето.

Да! то е дѣла истина, че премѣстаньето на съдалицето вънъ са смятатъ отъ извѣстни нѣкои личности като улесняване и дору като съвършено улеснение да са примиримъ, да са спогодимъ съ Патриархията.

Не разбирами обаче ний, какво ще каже това! Не разбирами какъ примиряваньето и спогажданьето е тѣсно свързано съ премѣстваньето на съдалицето вънъ. Ако извѣстни личности бълнуватъ, че като ний са закрѣпимъ въ едно наше си срѣдище чисто българско, и изнесемъ изъ вънъ Цариградъ Духовното си На-

чалство, то ще са откажемъ и отъ ония смѣсени наречени епархии, които споредъ втория параграфъ отъ Фирмана иматъ право да правятъ дѣлъ отъ Екзархата, ако тѣ мислятъ че така са приближавами по-скоро до вратата на Патриархията, ний ще имъ обадимъ напѣрко, че тѣхната смѣтка ще си остане просто и чисто прилична на поговорката: *евдеки пазаръ чаршия уймакъ*.

Така! *уймакъ* и *уймаджакъ* и тоя пътъ смѣтката да употребимъ като средство за неизгодно памъ и недостойно спогаждане хубавото начало че Екзархийското съдалице тръбва да бъде вънъ.

* *

Питаньето, за което вече изказахми своето мнѣние, не е такова което може да са приложи за сега въ дѣйствието. Неопредѣленното положение, въ което сж намѣрва нашата Екзархия въ сегашно време, отъ една стѣрна; интригитъ, които са разиграватъ въ различни кѣтове изъ Столицата отъ всѣкакви фенерци и фенерски привърженици; неискриваньето на истилямитъ, които могатъ да са извършатъ отъ Цариградъ; всичко това земено въ съображение ни налага необходимостта да са не мѣстимъ за сега отъ Столицата, да се не отдалечаваме отъ централното Правителство.

Други пътъ ний ще горимъ за средствата, до които тръбва да са прибѣгне по необходимостъ за излѣзваньето на едно комахай безисходно положение, въ което са намѣрва днешниятъ ни екзархийско Началство. Колкото за тоя пътъ ний тръбва да кажемъ що мислимъ за спогожданьето, което е направило и прави толкова да са говори.

* *

Спогажданьето, което е плашилице за едни и всѣкога галено дѣтенце за други, предъ нашитѣ очи е едно такова начало, на което полагааньето въ дѣло иска всѣки разумномислящъ Българинъ. Да! спогаждане съ Патриархията нека ми и ний но нѣ така както са щѣ на нѣкои патриаршески привърженици, сирѣчь нѣ въ ущербъ на нашитѣ интереси. Нека Икуменическата Патриархия са произнесе потвърдително, сирѣчь че одобрява и приема Фирмана; нека провъзгласи за несѣществующа и нестанѣла оная комедия, която са назва *схизма*, и на която развързката носи име *оросъ*, и ето *спогажденьето* е свършено дѣло. Тогава чисто-духовното сношение на нашата Черкова съ Патриархията на Фенеръ ще са подземе; и всичко което ни предписва Фирмана относително до нашето съ Патриархията отношение, ще са положи въ дѣйствието. До тогава обаче, до тогава, до когато Икуменическата Черкова постоянствова да държи такава линия на поведение каквато е днешната; до тогава, до когато тя все са опира да припознае Фирмана, да милва и пазнъ любезното си произведение — *схизмата* — до тогава всѣка мисль за спогажденье ще са гледа отъ насъ като народоубийствена.

Императорското Правителство ни е снабдило съ единъ актъ, съ единъ височайши фирманъ. Тоя фирманъ е кърмилото, което тръбва да държимъ во всичкитѣ поне сегашни бури, ако исками да искарами на сигурно приста-

нище корабчето на нововъзобновенната ни Иерархия. Тежко и горко ни, ако са покажемъ некаждѣрни и не умѣемъ да задържимъ това което ни е дадено и за придобиваньето на което еми са толкова трудили! Срамъ и поношение за всички ни предъ всички просвѣтени свѣтъ, ако покажемъ че у насъ нема доволно умни и разумни хора за да управляватъ едно учреждение, което може да ни принесе грамадни ползи споредъ условията, въ които са намѣрва!

Мнозина ни молятъ да привлечемъ вниманьето на екзархийското Началство върху необходимостта да са поостѣпни (поокастри) Търновската Епархия преди да са постѣпни на избиране кандидати за търновски митрополитъ. Тия почитаеми господа сж съгласени да препоръчатъ на Негово Блаженство и на окръжающитѣ го, че сега е най-навременно да са удовлетворятъ праведнитѣ искания на Епи-Заарци, на Ески-Заарци и на Свѣщовци. Споредъ насъ, тия забѣлжски заслужватъ едно сериозно внимание. Но какво вършатъ на Ортакою малкото поне останѣли членове отъ Синода и Свѣтъта? Това да ли имъ идва на ума и не е ли време да извадятъ изъ-подъ миндѣръ-алтъ испрацанитѣ преди нѣколко време до Екзархията многобройни просби на тѣжителитѣ? — Ще видимъ.

Отъ Нишъ имамъ една дълга и широка дописка, която ни разправя за немарливостта и некаждѣрността на тамошния владика, г. Викторъ. Дописника о-сжда владиката, че са непогрижвалъ никакъ за нравственното и умственното въздиганье на паството си, но само ходялъ, като просекъ, — и кога тръбвало и кога нѣтребвало — да сбира пари. Училищата въ тоя градъ били нищожни и въ тѣхъ са преподавало на сѣрбски езикъ, а благочестивото и богохранимото словесно стадо са незнало нито отъ каква е народностъ. Дописката са жалува, че владиката никакъ не отговарялъ на назначението си, защото е съвсѣмъ протакъ, и исказва желанье дано Екзархийското Началство му испрати за помощникъ поне нѣкой свѣсенъ и разбранъ човѣкъ за да може да го рѣководи и управлява въ дѣлата му. — (Ний тръбва да попитамъ дописника си, който е отъ срѣдъ Нишъ, не знаехте ли си стоката? не познавахте ли дѣда Викторъ, като повече отъ двадесетъ години бѣше помежду ви, ами отидохте та еи го сами избрахте и поискахте за владика? кой ви е кривъ сега? Уредъ.) — Слѣдъ това дописника ни казва че въ Нишъ са поевилъ единъ пророкъ — Евреинъ. Тоя подиръ Христа пророчествуващъ пророкъ предсказалъ още есенесъ, че ще падне голѣмъ снѣгъ, че ще трае два мѣсеца и че Нишъ ще пострада отъ наводнение, нѣщо, което са и изпълнило (!). Като попитали пророка за причината на тия нещастия, той казалъ че Богъ наказва хората за грѣховитѣ имъ, защото вече забравили вѣрата си и не почитали духовницитѣ си (били Евреи, били Турци, били Българи). Ний незнаемъ до-колко сж умѣстни тия пророчествования и предсказания на тоя *Синъ Израила*, та нема и що да кажемъ освенъ, наедно съ чи-

тателитъ си, да са позасмѣемъ и да го оставимъ. Но намъ са видя чудно като преди нѣколко врѣме видѣхме и една дописка отъ Крагуевацъ до *Видов Дан* да говори и да потвърждава пророчествата на тоя новъ пророкъ, който пророкувалъ и за една ласкава новина на Сърбия. Чудно ни са видя какъ *Видов Дан* бѣ помѣстилъ тая дописка безъ никаква забѣлжка!

—
Единъ пѣтникъ, който минжлъ презъ Кюстендилъ, Неврокопъ, Драма, Съръ и Солунъ, ни дава твърдъ жални вѣсти за състоянieto на българското население по тия страни. Въ Кюстендилъ било всичко гладно и пусто; училищата и читалището въ много долно положение са намѣрсаи. Малко са грижали въ тоя градъ за подобрѣването на общенароднитъ дѣла и заведения; учителитъ не извършвали длъжноститъ си и немало кой да ги помѣмре. Владиката не гледалъ за друго, освенъ да събира пари и да си почива. . . — Благодарение на Учителското Дружество, Неврокопъ и Драма са мжчжтъ, и до-нѣкадъ сполучили да въведжтъ българското четене и писанье — било вжтръ въ градоветъ, било вжнъ по селата, — но всичко са вършило мудро. Българекитъ учители били често преследвани и клеветени отъ фанариотитъ и отъ апостолитъ на еллинската пропаганда. Надѣжда имало, че на-скоро тия мѣста, наедно съ Мѣлиникъ, ще са отгърсжтъ отъ грѣцизма, който сега така неволно носятъ на гърба си. — Положението на нашитъ сънародници въ Съръ тоже не било завидно. При вечникитъ усилня на българския учителъ за възбръждането на българщината въ тоя градъ, пакъ не могло да са напърд-ва въ това отношение. Фанариотския владика и намѣстника му били во всичко припътствували, макаръ и да са показвалъ мѣстния управителъ много пжти съчувствителенъ къмъ Българитъ. Освѣнъ това въ тоя градъ Гърцитъ развивали доста добръ дѣятелността си, защото тамъ имало съставена една богата етерия за распространяването на еллинизма, а българския учителъ по нѣкога безъ хлѣбъ вечерялъ. — Въ Солунъ са съгледвало ужъ нѣкакво живо движение издалечъ, но отблизо то не било освѣнъ *куру-гурултия* отъ нѣколко души, които, при вечката си добра воля да сторятъ нѣщо добро, немогли, защото обстоятелствата имъ недопрощавали. (?) Въ тоя градъ повечето отъ християнското население било българско, но са гърчеляло. Тука било истинското гнѣздо на ония дѣто казватъ: *дайте ни пари, да се сторимъ Бугари*. Пѣтника свършва като казва, че за свѣстяването на Българитъ презъ мѣстата дѣто е заминалъ, не трѣбва друго срѣдство освенъ да са съграджтъ черкови български, на които служителитъ, т. е. свещеницитъ, да бжджтъ люде каджри и за учители и за народни *векиле* предъ мѣстнитъ власти.

—
Вѣстваятъ ни отъ Струмничката епархия, че тамошния грѣцки владика като не можалъ другояче да сбере владичнината си за осемъ години, той прибѣгнжлъ до лукавство. Той умѣялъ чрезъ мѣстния каймакаминъ да промѣни вечникитъ коджабашии по селата и да турн негови привърженици на мѣстата имъ.

Новитъ коджабашии почнали да събиратъ владичнината заедно съ царския данокъ и даже насилствено. Населението са оплакало на мѣстното началство, а каймакамина казалъ на селенитъ да избержтъ и упълноможтъ изпомежду си двама-трима души, които да засѣдаватъ въ мезлиша додъ са разгледа *давията* за коджабашиитъ. Селенитъ постжпили споредъ заповѣдта на каймакамина, избрали и упълноможили четирма по-първи хора изпомежду си, та ги испратили въ Струмица, но като покровителствуемъ отъ владиката, коджабашиитъ едвямъ слѣдъ два мѣсеца пристигнали въ Струмица. Като пристигнали въ града коджабашиитъ, безъ да ги саджтъ — да виджтъ кой е правъ и кой кривъ — представителитъ на селенитъ затворили и ги държали десетъ деня въ затворъ, а отъ Струмица ги испратили въ окръжния мюдюрлюкъ, дѣто тоже били затворени, като имъ турили и букаи на краката. За да ги освободи, мюдюрината имъ поискалъ маазаръ, подпечатанъ отъ вечникитъ села, че ще припознаватъ за напърдъ грѣцкия владика и патриархията му, което и направили затворницитъ неволно. Щомъ са освободили затворницитъ, населението испратило единъ човѣкъ въ Солунъ да яви това на валията, но какъвъ край ще земе работата йоще са не знае. Дописника ни свършва, като нарѣжда безбройнитъ злоупотрѣбления на Струмичкия владика, които е сторилъ на българското население по тия мѣста, и надѣе са че Правителството ще земе во внимание праведнитъ оплаквания на подданицитъ си Българи отъ Струмничката епархия, които толкова теглиха и теглятъ отъ тоя фанариотинъ — струмничкия владика.

—
Вѣститъ, които ни пристигатъ отъ Самоковъ, явяватъ че училищата са затворили преди да станатъ испитанията. Сжщото станжло и въ Казанлъкъ, но ний не знаемъ кои сж и какви сж причинитъ за това състояние на училищата въ тия по-знаменити градове.

—
Вѣстникъ *Дунавъ* казва, че въ търновския и срѣдецкия санджаци, както и въ окръжния на Никополю, Шуменъ и Разградъ немало никаква болестъ по добитъка. Само въ нишкото окръжие имало умирания по животнитъ, които били излѣзли слаби отъ зимата. Голѣмъ дѣждъ и градъ паднали въ Хърсовското окръжие, които повредили сеидбитъ на едно-двѣ села.

—
Ученическото Дружество въ Градецъ ни е испратило една дописка, съ която отговаря на друга една дописка отъ тоя градъ, обнародвана въ 17-й брой на *Источно Време*. Споредъ нашата дописка, това що било писано за градецкото училище, за программата му и за ученицитъ не било истина. Ученицитъ сж били всички здрави и читави, а не болнави и жълтеникави, както казва дописника на *Источно Време*. Намѣрвало са и программа, която дописника не можалъ да съглѣда, и най-послѣ ученицитъ били готови да отговарятъ на всѣки даже обущикъ човѣкъ, нежели на такъвъ босъ, какъвто е билъ дописника на *Источно Време* казва дописката.

—
Пишатъ до *Училище* отъ Олтеница: «Раздѣлата на стари и млади не е току въ Българско, но и отсамъ во Влашко, дѣто гледаме да върлува съ по-голѣмо ожесточение. Тукашнитъ Българи, улоени отъ чуждия елементъ, нито мислѣха вече за българщината си, и едвямъ преди 10-15 години, като са посвѣстѣха що годѣ, завзеха са да отварятъ български училища съ цѣлъ ужъ да запазятъ своята народност, а по нѣйдъ си са отвориха и читалища, но и тѣ не бѣха за много. Колкото са училищата сж блѣшукатъ и то у два три градове, именно: въ Браила, Букурещъ, Гюргево и отъ една година насамъ въ нашата Олтеница (въ плосецъ и цюви Александрия отколъ угаснаха). Болградското централно училище на емалко да са повлаши и то, за срамъ и хула на тамкашнитъ Българи, които отъ немай-кадѣ постоиствуваха, за да не истърватъ приходитъ му, на които бѣше турало око румунското правителство. Но селата наоколо, назовани *Български колонии*, нито сж вече Българи, нито Власи, защото у повечето отъ селекитъ училища са вмѣкнаха влашки учители, които дойдоха да прокудятъ българекитъ.»

—
Нѣкакви смущения сж произлѣзли тия дни въ Босненско и Херцеговина. Енергическитъ мѣрки, що зели мѣстнитъ власти, задушили тия движения, които можали да зематъ една голѣма важность, казва *Фара*.

—
Султана е отетжпилъ на Египетъ нѣкое-си пристанище Зейла на африканскитъ краймория. По случай на тая отетжка, годишния дантъкъ, който египетското правителство плаща на В. Порта, ще са намножи съ 15,000 тур. лири.

—
Четемъ въ *Фаръ дю Босфоръ*: «Великия Везиръ, Ессадъ-паша, зема инициативата да снеме $\frac{4}{5}$ -ини отъ мѣсечнитъ плати на всички високи чиновници въ Държавата. Ессадъ паша даже далъ първъ самси примѣръ, като е ввелъ въ своята кѣща примѣрна простота и е снелъ своята собствена мѣсечина, която бѣше 250,000 гроша, на 60,000 само. — Като са общавами да са повърнемъ върху тоя актъ отъ самоотвърженностъ и отъ патриотизмъ, ний сърадвами отъ все сърдце Великия Везиръ.»

—
Правителството рѣшило да доведе отъ Англия единъ пощенски чиновникъ за да му възложн управлението на турската поща, която ще са управлява за напърдъ съобразно съ спогодбата въ Бернъ. Годишната заплата на тоя управителъ щѣла да е 2000 лири турски; оужбата му са опредѣлявала за три години.

—
Четемъ въ *Фаръ дю Босфоръ*: «Грѣцкитъ ефимериди въ града ни възставатъ съ буйностъ противъ рѣшението, което е зель икуменическия патриархъ въ избираньето игуменъ на св. Пантелеимоновия манастиръ на св. Гора. Както казахми въ единъ отъ преминжлитъ си броѣве Патриарха рѣши, че унищожава избора на руския калугеринъ отца Макария и че грѣцкитъ и руски калугери отъ манастиря наедно, подъ надзора на единъ патриаршески представителъ, ще постжпятъ за избиранье на други *игуменъ*. А като

земетъ предъ видъ, че множеството на калугеритѣ е русско, то нема никакво съмнѣние, че новозабранния ще бжде пакъ отецъ Макария, и че св. Пантелеимоновския монастырь ще стане русски.

«Като вече ний показамъ въ дълги членове гибелнитѣ сѣтнини, които ще произлѣзатъ отъ едно такова рѣшение за питањето на Св. Гора, ний не можемъ да одобримъ поглѣдитъ на Патриарха въ тая работа, поглѣди, които сж противни на интереситѣ на Черковата и на Държавата. Ний скърбимъ твърдъ много дѣто главатаря на Великата Черкова става защитникъ на чужди калугери, тогава, когато знае каква е работата.»

Гръцкия патриархъ щѣше да заслужи ржкоплексканията му, ако пригодѣше да направи грѣшки не само монастыря св. Пантелеимона, но вѣнчк монастыри въ Света Гора!

Миналата седмица ударитѣ на холерата въ Дамаскъ са въскачили до 190.

Увѣржаватъ ни, че *истилямитѣ* въ Дебърската епархия били вече свършени. Сѣтнината отъ тия истилами е въ полза на Екзархията, защото само двѣ селца са произнесли че неискатъ да останѣтъ подъ вѣдомството на Икуменическия Патриархъ. Въ Струмичко и Кичевско истилямитѣ тоже сж поченѣли. Да почакамъ да видимъ какви ще бждѣтъ и тѣхнитѣ сѣтнини!

Плѣвень. — Г-нъ Д. Т. Душановъ ни моли да обнародваме слѣдующето:

Въ 15-ия брой на достоуважаемия ваш листъ *Денъ*, единъ отъ приятелитѣ ви искалъ да ма погади, за дѣто побързахъ да поправѣхъ вѣтънната погрѣшка въ превода на новонапечатаната ми литургия.

Съ поговорката «*има погрѣшки, които не трѣба никога да са поправяни*», захваща той да ма мѣмре за това, и доказва най-послѣдъ до тѣмъ, дѣто да ма изобличи, че са подигравамъ съ многоуважаванитѣ личности на нашитѣ мили старци.

Много мислихъ азъ тука, дано да са усѣтихъ, дѣ стои *иронията*, която изобличителя ми намира въ преминуванѣто на титлата «*Блаженство*» отъ едното лице на другото, и не я намѣрихъ нийдѣ, ами само му скинахъ до си побѣбре. «*Праздна Мара тжланъ била*» си помислихъ азъ, и преминѣхъ по-надолу. — Тамъ той доказва до заключението, да ми намѣри поправката, която не можѣхъ да не направѣхъ, измолена, и безъ да ми каже отъ кого, спира са и ми я сочи, като смѣшенъ протестъ и извиняване по-многошумно и отъ самия имъ ужъ изворъ.

Ами какъ искаше той скритъ и толко смѣлъ мой зонлъ? — Да ѣхъ премѣчижъ ли? — Нѣ, неможѣхъ да направѣхъ такова несправедно нѣщо азъ по твърдѣ благословни причини, които и самъ той, вѣрвамъ, най-добъръ разбира. Освѣнъ това съ неизбѣжната си тая поправка азъ бѣхъ честитъ да открия и онова, което зародорѣхъ, туку-щомъ видѣхъ оная отпечатана въ книжката ми погрѣшка.

Челъ съмъ нийдѣ азъ, и добръ помнѣхъ думитѣ на мѣдрата Френкина, госпожа Севинье, която казва, «*че бѣрицата е като распечатано писмо, та сякоя може да го прочита*», на сега ми са случи да потвърдижъ и самъ тѣхната тѣхностъ въ бѣрбанѣто на своя възразителъ. И ѣкво друго иска да ми каже той, когато дума, че гледа на станжлата погрѣшка, като на едно неволно ужъ прокобяване, а — на поправката ми, като на едно *подтверждение*, да не, че и самъ може, бо'зна за какво, да е спомогналъ, за да са отпечата тая *прокобителна* споредъ него погрѣшка?

Нека си кажи пакъ правичката, азъ са наскърбихъ отъ нея, и прѣди да ѣ бѣхъ далъ на печатъ поправката, научихъ си мѣдритѣ думи на стария Спартански царь Агезилая, дѣто казва, «*че високо то звание не краси, нити пакъ отличава човѣка, ами самъ човѣка е, който*

поставя званѣто високо;» нѣ и тѣ не можѣхъ да ми накарать, да я спрѣхъ и замѣчижъ, защото си помислихъ, че на-да-ли щѣше са задоволи сякоя отъ насъ, за да разбере това тѣй.

Най-послѣ азъ ще свѣршия, като противупоставѣхъ едижъ за сякога срѣщу поговорката на възразителъ си тая стихъ отъ учения Френеъ Волнея: «*тамо, дѣто лѣжата, приструкуитъ и ласкателството сж въздѣдени, истината не смѣ да дойде, освѣнъ подъ формата на една басня*». А йоще — и поговорката: «*Колкото е добро, да разбирами онова, што говорѣтъ другитѣ — толкова е още по-мѣчно, да знаеме и сами добръ да говоримъ и да имъ отговорѣмъ, както прилича*».

Плѣвень, 30 Майя 1875. Д. Т. Душановъ.

ВЪЖКАШИИ НОВИНИ.

Нашитѣ едноплеменни братя Славени въ Австрия иматъ да са борятъ противъ Унгаритѣ на вѣска стѣпка, сми казвадъ ний много пакти. Слѣдующата естатика, която извлѣчамъ изъ в. *Застава*, не ще е безинтересна за нашитѣ читатели, които неискатъ да знаѣтъ за далечнитѣ си съплеменници. Тя е написана по избора на представителъ изъ Нови-Садъ за Унгарския съборъ, който е щѣлъ да бжде по Еньовъ-денъ. — «*Просвѣтитѣ*» австрийски Сърби, които сж избрали за свой кандидатъ г. Тона Хаджича, секретаръ на Сърбската Матица, неискатъ свободата на вѣска народъ, неискатъ еднакви права за вѣска народности на мѣстото, неискатъ хегемония никаква, неискатъ да господарува единъ върху другия, а неискатъ вѣска да бждѣтъ еднакви синове на една майка земя, говори свободомислящия, най-старъ независимъ сърбски вѣстникъ *Застава*. Но тѣхната стѣрна има опозиционна друга правителствена стѣрна, която стои на срѣща ѣ като войска яка и крѣпка.

«*Борбата, която и да са води не е за личности, а за начала*. Сегашната власть е показала че е исклучително власть само на една народностъ, че е власть която иска да осигури не само хегемонията ами и диктатурата на една раса наспротивъ друга. Да са подпомага тая власть, ще каже да бждемъ собственни си неприятели, и не само това, ами йоще изобщо това ще каже да бждемъ неприятели на свободата, на равноправото и на еднаквостѣта.

«*Ний прочее не можемъ да гласа си човѣку, който като кандидатъ на правителственната странка, казва йоще изнапрѣдъ че ще удобрява все що властѣта желае да са извърши*. Сегашната власть е изгубила повѣрението си въ своитѣ съюзници и братѣя, защото гони во вѣска Славенитѣ и народностѣта имъ.

«*Ний не можемъ да допуснемъ да са избератъ людѣе, които сж съ днешната власть, които неискатъ да завържѣтъ очитѣ и да заклопѣтъ устата на народа, за да казува само аминъ на думата на тая власть, но ний искаме чрезъ уставния и законния пѣтъ нашата речъ слободно да са чуе, да олекне товара на цѣлия народъ и да му са даде право не само на хартия ами и въ живота.*

«*И така подъ байряка на ония свободомислящи, които сж избрали г. Тона Хаджича, може да застане вѣска унгарски държавникъ, вѣска Ново-Садецъ, който е приятелъ на свободата и на правдата*. Билъ Нѣмецъ, билъ Маджаринъ или Славенинъ или Евреинъ, про-

стрѣ ли намъ подъ тоя байрякъ рѣжа, ний я хващамъ и у насъ той ще намѣри почтенитѣ и правѣ другарѣ и вѣренѣ съюзникѣ. Нови-Садъ е първо мѣсто на сѣрбството. Той е срѣдище на политическия и просвѣтитѣ животъ сѣрбски отсамъ Сава и Дунава. Нови-Садъ е общоколенъ отворѣтъ съ много сѣрбски мѣста. Неговата трговия и негова поминѣкъ зависе най-много отъ сѣрбскитѣ жители. Не е ли прочее право Нови-Садъ да са покаже какъвъ е.

«*Да придобѣятъ това мѣсто и за тоя кандидатъ г. Хаджича, това трѣбва да бжде свѣта дължностъ на вѣска Сърбинъ, на побѣдата не ще са изгуби*.

«*Наистина борбата ще бжде тежка, тежка както преди три години, но тогава не ни побѣди ни тиранията на жупанитѣ, ни комисаритѣ, ами нашето несъгласие*. Сега работата не е така!

«*Наистина въ нашитѣ рѣцѣ са не намѣрва оная сила, която притежаватъ нашитѣ противници; ний нито сми имали нито пѣкъ имами и сега пари за подпомаганѣе, ний немами звания да раздаваме, нито власть да располагами, това що имами то е нашата чиста праведна работа*.

«*Дължностъ гражданска и гордостъ народна ни призовава што въ деня на избора да оставимъ вѣска на стѣрна, и да работимъ онова, отъ което зависи сѣдбината на нашия градъ*.

«*Нека дойдемъ всички и мирно и свѣстно да извършимъ най-светлата си гражданска дължностъ*. Ний не искаме да носимъ сега голѣма нѣкоя тробойница, нито пѣкъ ще свиримъ съ свирка, нека единъ по единъ вѣска дойде и байряка, който ще дигнемъ така, ще бжде посвѣтливъ и по-чуденъ отъ оная, който е зетъ въ кървавъ бой.

«*Но и да паднемъ, нашата еднотностъ въ работата на свободата и името ни, е довольно значителна побѣда*».

Такива мисли въздушевяватъ достойнитѣ борци за сѣрбската народностъ въ Австрия! Тѣ заслужаватъ ржкоплекскания на вѣска разумномислящъ човѣкъ.

Между това, ето що ни вѣсти послѣдния брой на *Застава*: «*На 24 Юний въ Нови Садъ са избра представителъ за Унгарския съборъ*. Хаджичъ е добилъ 496 гласове, а Хиршъ 498. До него денъ отъ другитѣ мѣста били избрани 104 представители. Което ще каже третията е вече избрана. Отъ тѣхъ 68 принадлежали на либералната партия, 8 на опозицията на дѣшницата, а 10 на крайната лѣвица.»

Пипатъ отъ Виена до *Застава*: «*Виенския Геологически Държавенъ Съборъ е рѣшилъ йоще зимѣтъ да испроводи двама специалисти, въ Българско и Сърбско дѣто би описали геологически нѣкои части отъ тия земи, а особито источна Сърбия и западна България*.

«*Заведението е потвърило тая работа на двама достойни и познати специалисти: на младия ученъ профессоръ Дра Ф. Тула и на Хохщетерова ассистентъ Дра Сомбатил*.

«*Профосоръ Тула преди една година нѣщо е пѣтувалъ съ Хохщетера по Русия, а именно по уралекитѣ крайове, на които е описалъ пѣтя*. Така сѣщо ще опише той и своето пѣтуванѣе по Сърбско и Българско.»

Студентъ, който е слѣдвалъ наукитѣ си по историко-филологическия факултетъ въ Московската Духовна Академия, търси учителско мѣсто. Коя община са нуждае отъ такъвъ учителъ, нека са отнесе до В. Манчужовския въ Солунъ у книгопродавницата на Д. В. Манчова.